บทความวิจัย
เรื่องเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่น

โดย

นางสาวสุภัชชา วาสะศิริ

รหัสนักศึกษา 05530626

เสนอ

อาจารย์คมกฤช อุ่ยเต๊กเค่ง

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556

เทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่น

ผู้วิจัย นางสาวสุภัชชา วาสะศิริ รหัส 05530626

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์คมกฤช อุ่ยเต็กเค่ง

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง เทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ ประวัติความเป็นมา และพิธีกรรมของเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด พร้อมทั้งอิทธิพลความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่นเกี่ยวกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดบางองค์มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยและบางองค์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ด้านประวัติความเป็นมาเทพเจ้าส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากจีน และอินเดีย โดยมีเพียงเทพเดียวเท่านั้นที่เป็นญี่ปุ่นคือ เทพอิบิสุ และพิธีกรรมนั้นมักจะมีการกราบไหว้บูชาเทพเหล่านี้ในช่วงปีใหม่ และมีการนำเอาเทพทั้งเจ็ดองค์รวมอยู่ในเรือตาการะบุเนะที่ได้รูปแบบมาจากคณะโป๊ยเซียนของจีน โดย ความคิดความเชื่อ ของคนญี่ปุ่นเกี่ยวกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดมาจากหลักแห่งความผาสุกเจ็ด ประการ ได้แก่ ความมีอายุยืน ความมีโชคดี ความเป็นที่นิยม ความไม่มีอคติ ความเอื้อเฟื้อ ความมีเกียรติ และความไม่อาฆาตพยาบาท และความเชื่อเรื่องตัวเลขมงคลของญี่ปุ่น ซึ่งก็คือเลขเจ็ด เทพเจ้าทั้งเจ็ดมีเค้าโครงมาจากคณะโป๊ยเซียนของจีนที่มีเทพแปดองค์ แต่ญี่ปุ่นเชื่อว่าเลขเจ็ดเป็นเลขมงคล จึงมีการกำหนดเทพเพียงเจ็ดองค์เท่านั้นที่จะเป็นเทพเจ้าแห่งความสุข

คำสำคัญ เจ็ดเทพเจ้า , ความสุข , เทพเจ้าญี่ปุ่น

1. บทนำ

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีความเชื่อเป็นของตนเองไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตามเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆที่มีความเชื่อในเรื่องต่างๆ ทั้งความเชื่อที่เกิดจากการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตของชาวญี่ปุ่นเองหรือความเชื่อที่แพร่เข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านและนำมาประยุกต์จนกลายเป็นความเชื่อในแบบของญี่ปุ่น

ชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อดั้งเดิมในเรื่องการนับถือบูชาเทพเจ้าและภูตผีปิศาจในธรรมชาติ รวมทั้งบรรพบุรุษผู้ล่วงลับโดยมีหัวหน้าเผ่าเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม กระทั่งญี่ปุ่นถูกรวมเข้ากันเป็นหนึ่งเดียวภายใต้การนำของตระกูลยามาโตะ ความเชื่อต่างๆถูกหลอมรวมเข้าด้วยกันกลายเป็นลัทธิชินโต เทพเจ้าที่คนญี่ปุ่นนับถือนั้นมีมากมาย ทุกสิ่งทุกอย่างคนญี่ปุ่นก็สามารถที่จะทำให้มีเทพเจ้าได้ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม หรือประเพณีของชาวญี่ปุ่น จะมีเทพเจ้าสถิตอยู่ทุกย่างก้าว ทุกวิถี ทุกลมหายใจ นอกจากนั้นยังมีการกราบไหว้บูชาเทพเจ้าเพื่อให้สมปรารถนาในสิ่งที่ต้องการ ถึงแม้ว่าคนญี่ปุ่นจะมีเทพเจ้าที่นับถือมากมาย แต่หลักๆแล้วนั้นหรือเรียกได้ว่าคนส่วนใหญ่ในประเทศ จะนิยมกราบไหว้และบูชามากที่สุด คือ เทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด เป็นเหล่าเทพเจ้าที่คนญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญมากกว่าเทพเจ้าอื่นๆ

เทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด หรือที่คนญี่ปุ่นเรียกกันว่า ชิชีฟุกุจิน (Shichi – Fukujin) เป็นเทพกลุ่มที่คนญี่ปุ่นเชื่อว่าจะนำโชคมาให้ ซึ่งเทพแต่ละองค์ก็จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่จะให้โชคลาภในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยเทพเจ้าชายหกองค์ และเทพเจ้าหญิงหนึ่งองค์ โดยมีคำกล่าวว่า “เทพเหล่านี้เป็นเทพแห่งความสุข ซึ่งมีที่มาจากการผสมผสานเรื่องราวจากที่ต่างๆ ทั้งจากตำนานเทพเจ้าอินเดีย ความเชื่อทางพุทธศาสนา ความเชื่อจีนและญี่ปุ่น และที่น่าตกใจนั้นคือหนึ่งในเจ็ดเทพนั้น มีต้นแบบจากบุคคลที่มีชีวิตอยู่จริงในประเทศจีน” (กิ่งดาว ไตรยสุนันท์, 2553 : 13)

ผู้เป็นคนต้นคิดให้นำคณะเทพทั้ง 7 องค์นี้มารวมกัน คือพระภิกษุชาวญี่ปุ่นชื่อว่า เท็นเคอิ (Tenkei) เป็นผู้คัดเลือกเทพต่างๆที่ได้รับความนิยมทั่วเกาะญี่ปุ่นมาถวายโชกุนโตกุกา วา อิเอยาสุ (Tokugawa Ieyasu : 徳川家康) เมื่อ พ.ศ.2166 เป็นเพราะว่าครั้งหนึ่งหลวงพ่อเท็นเคอิได้แสดงปรัชญาแก่โชกุนไว้ว่า “หลักแห่งความผาสุกของมนุษย์โดยทั่วไปนั้นควรจะประกอบด้วย 7 สิ่ง ”

คือ ความมีอายุยืน , ความมีโชคดี , ความนิยม , ความไม่มีอคติ , ความเอื้อเฟื้อ , ความมีเกียรติ และความไม่อาฆาตพยาบาท (kentaropooh, 2555 : Web Site)

"การเดินเท้าไปสักการะเทพเจ้าแห่งความสุขภายในเวลาเจ็ดวัน หรือสิบห้าวันนับจากวันขึ้นปีใหม่ หรือที่เรียกว่า "ชิชิฟุกุจินแมงุริ" นั้นเชื่อว่าจะเป็นการนำความสุขมาสู่ตนจึงเป็นที่นิยมปฏิบัติกันมากในสมัยเอโดะ และแม้แต่ในปัจจุบันก็ยังมีการเดินเท้าไปสักการะเทพเจ้าเหล่านี้ตามท้องถิ่นต่างๆ อยู่สำหรับในแถบคันโต" (กิ่งดาว ไตรยสุนันท์ , 2553 : 13) จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าคนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการปรากฏในสัญลักษณ์ต่างๆของชาวญี่ปุ่น การที่คนญี่ปุ่นเลือกเอาเทพเจ้าจากความเชื่อในด้านต่างๆมารวมเป็นเทพเจ้าทั้งเจ็ดเพื่อให้เคารพบูชา เทพเจ้าทั้งเจ็ดมิได้เป็นเพียงแค่เทพแต่ยังเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนญี่ปุ่นอีกด้วย

และถึงแม้เทพทั้งเจ็ดจะเป็นเทพที่คนญี่ปุ่นนับถือกันมาก แต่เทพทั้งเจ็ดก็ไม่ได้กำเนิดจากญี่ปุ่นทั้งหมดเสียทีเดียว หากแต่ได้นำเอาความเชื่อที่ได้รับมาจากศาสนาพุทธแบบมหายาน (ศาสนาพุทธกลายมาเป็นของประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ. 593) มาผสมผสานกับเทพที่มีอยู่เดิมในความเชื่อของคนญี่ปุ่น เพื่อให้เข้าถึงคนพื้นเมืองได้ง่ายที่สุด แม้แต่ไดโกกุ กับอิบิสุ ที่ได้ชื่อว่าเทพญี่ปุ่นแท้ ก็ยังปนกับเทพเดิมที่เคยนับถือกันอยู่ก่อน ส่วนเทพองค์อื่นๆ ล้วนแล้วเป็นเทพที่มาจากจีน ยกเว้น เบนเท็น กับ บิชามอน ที่มาจากศาสนาฮินดู และโฮโต มาจากลัทธิเต๋า (คอสมอส, 2544 : 73) จะเห็นได้ว่าเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดเป็นการรับเอาความเชื่อที่ได้รับจากอิทธิพลจากทั้งอินเดียและจีนมาปรับเปลี่ยนเป็นความคิดความเชื่อในไม่ว่าจะเป็นการทำให้รูปแบบเดิมนั้นเปลี่ยนไปหรือยังคงรูปแบบเดิมไว้ และการปรับเปลี่ยนหน้าที่ของเทพเจ้าที่สะท้อนให้ออกมาเป็นแบบของญี่ปุ่น

จากที่กล่าวไปข้างต้นญี่ปุ่นได้รับเอาแนวคิดต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่นมาปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบของตนเอง หากศึกษาความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่น จะทำให้รู้ เข้าใจ และทราบถึงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด ที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง "ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่น"

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบ ประวัติความเป็นมา และพิธีกรรมของเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่นเกี่ยวกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กำหนดความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา พร้อมทั้งวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา และวิธีการศึกษา

2. ศึกษาค้นคว้าหนังสือและเอกสารในการศึกษาเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด

3. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

4.สรุปผลการศึกษาและค้นคว้าและนำเสนอผลงานในรูปแบบสารนิพนธ์

1.3 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 .เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด

กิ่งดาว ไตรยสุนันท์ (2553) แปลหนังสือเรื่อง “สิ่งมงคลญี่ปุ่น” สิ่งมงคลของญี่ปุ่นไม่ว่าจะเป็นของประดับตกแต่งบ้าน ของพกติดตัว เครื่องเซ่นไหว้ และอาหาร โดยเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดก็เป็นสิ่งที่คนญี่ปุ่นถือว่าเป็นสิ่งมงคล โดยหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่นในแง่ของที่มาจากการผสมผสานจากทั้งตำนานเทพเจ้าอินเดีย ความเชื่อทางพุทธศาสนา ความเชื่อจีนและญี่ปุ่น นอกจากนั้นยังกล่าวถึงธรรมเนียนประเพณีของคนญี่ปุ่นในสมัยเอโดะที่จะต้องมีการเดินเท้าไปสักการะเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดภายในระยะเวลา 7 วันหรือ 15 วันนับจากวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งคนญี่ปุ่นเรียกว่า “ชิชิฟุกุจินเมงุริน ” หากเดินทางไปสักการะภายในเจ็ดวันจะได้รับกระดาษสีสำหรับใช้ประทับตราของเทพแต่ละองค์ โดยมีความเชื่อว่าจะเป็นการนำ

ความสุขมาให้ และการเดินทางไปสักการะไม่ได้กำหนดว่าจะต้องไปสักการะเทพใดก่อน บางศาลเจ้าก็มีการรวบรวมเอาเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดมาไว้ในศาลเจ้าเดียวเพื่อความสะดวกในการสักการะ หนังสือเล่มนี้ยังบอกถึงหน้าที่และตำแหน่งที่ควรจะวางเทพเจ้าในแต่ละส่วนของบ้านไว้ด้วย เช่น เทพไดโกกุเกน เป็นเทพเจ้าแห่งความอุดมสมบูรณ์มักตั้งบูชาไว้ในห้องครัว เป็นต้น

คอสมอส (2544) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ตำนานเทพเจ้าญี่ปุ่น” กล่าวถึงต้นกำเนิดของเทพเจ้าแห่งโชคลาภทั้งเจ็ดตลอดจนหน้าที่ของเหล่าเทพเจ้าทั้งเจ็ด โดยมีต้นกำเนิดมาจากอิทธิพลความเชื่อที่ได้รับมาจากพุทธศาสนามหายาน มาผสมผสานความเชื่อพื้นฐานในเรื่องเทพเจ้าของญี่ปุ่น เพื่อให้เกิดความง่ายในการเคารพสักการะ นอกจากนั้นยังมีแหล่งที่มีจากศาสนาฮินดู จีน ลัทธิเต๋า แม้แต่เทพเจ้าบางองค์ที่เป็นเทพญี่ปุ่นก็ยังมีความเชื่อเทพเจ้าอื่นปนอยู่ เช่น ไดโกกุ กับ อิบิสุ เป็นต้น นอกจากนั้นยังกล่าวถึงตำนานของเหล่าเทพเจ้าก่อนที่จะมารวมตัวเป็นเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดอีกด้วย เช่น เบนเทน เทพธิดาเพียงองค์เดียว เปรียบเป็นเทพีที่มีพรสวรรค์ในการพูด ซึ่งก็คือพระนางสุรัสวดี เทพีผู้ครองน้ำในอินเดียมีความสำคัญในศาสนาพราหมณ์ เป็นผู้อุปถัมภ์ภาษา สติปัญญา ความรู้และศิลปะ มีการเข้ามาอยู่ในศาสนาพุทธและญี่ปุ่น และมีตำนานที่กล่าวถึงเบนเทนไปแตกต่างมากมาย บิชามอน มีต้นกำเนิดมาจากพระเวชสุวรรณ เป็นเทพผู้พิทักษ์ผู้คนต่างเชื่อว่าบิชามอนมีทรัพย์มหาศาล สามารถเสกทรัพย์และโชคดีทั้งสิบอย่าง มักปรากฏในรูปเหยียบปีศาจสองตัว ฟูกูโรกูจุ มีต้นกำเนิดมาจากลัทธิเต๋า เป็นพ่อทูนหัวของจูโรจิน เป็นตัวแทนของความดี และเทพของการมีอายุยืนยาว มักปรากฏเป็นคนแก่ อ้วนเตี้ย มักมีนกกระเรียน กวางหรือเต่าอยู่ด้วยเสมอ เป็นต้น

พรหมา พิทักษ์ (2549) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “สรรพเทพผู้ครองคุณธรรมโลก” กล่าวถึงตำนานของเทพเจ้าในแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้าสำคัญในแถบเอเชียใต้ เทพเจ้าสำคัญของชาวจีน เทพเจ้าสำคัญของญี่ปุ่น เทพเจ้าสำคัญของชาวยุโรปเหนือ เทพเจ้าสำคัญของชาวอังกฤษ และเทพเจ้าสำคัญของชาวอินเดียแดงและชาวละตินอเมริกา โดยในเนื้อหาส่วนของเทพเจ้าสำคัญของญี่ปุ่นได้กล่าวถึงเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดในแง่ของการเป็นตัวแทนของสรรพสิ่งต่างๆ ที่สะท้อนออกมาจากรูปแบบของเทพเจ้าทั้งเจ็ด เช่น นกกระเรียน เต่า และกวางของเทพเจ้าจูโรจิน

ที่มีความหมายถึงอายุยืนยาว เป็นต้น โดยเทพเจ้าทั้งเจ็ดซึ่งเทพเจ้าทั้งเจ็ดมีตัวแทนแต่ละสิ่งที่แตกต่างกันไป นอกจากนั้นยังกล่าวถึงตำนานของพระสุรัสวดี พระศิวะ และฮก ลก ซิ่ว ซึ่งก็คือตำนานของเทพไดโกกุ เบ็นเซนไทและฟุกกุโรกุยะ เช่น พระสุรัสวดีในแง่ของเทวีแห่งปัญญา หรือที่เรียกกันพราหมณี หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงในฐานะพระฉายาของพระพรหม ที่มีรูปโฉมงดงาม มีพระอำนาจเหนือสวามี โดยมีการแสดงอำนาจให้เห็นโดยการสาปพระสวามีไปมีชายาใหม่ให้มนุษย์เสื่อมศรัทธาในตัวของพระพรหม นอกจากนั้นยังสาปพระวิษณุให้ต้องลงมาเกิดใหม่สิบชาติ และสาปพระศิวะให้ต้องแพ้ต่อพระอินทร์ เนื่องจากสมรู้ร่วมคิดกับพระพรหม เป็นต้น

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2552) เขียนหนังสือเรื่อง “ 108 สัญลักษณ์จีน” กล่าวถึงเทพเจ้าโฮเท เทพเจ้าฟุกุโรกุยู และเทพเจ้าจูโรยื่น สามเทพเจ้าในเจ็ดเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด แต่เป็นการพูดถึงในความเชื่อของจีนที่จะอยู่ในรูปแบบของ พระสังกัจจายน์ ซิ่ว เฒ่าประมงตกปลา หนังสือเล่มนี้บอกถึงรูปลักษณะของพระสังกัจจายน์ (พระศรีอาริย์) ตามแบบคติของจีนจะมีรูปร่างอ้วนพลุ้ยเปลือยอก ใบหน้าสดชื่นร่าเริง สองหูยาวจรดบ่า มักจะเห็นท่านในท่านั่งสบาย มีเด็กผู้ชายจำนวนห้าคนวิ่งอยู่ล้อมรอบตัวพระสัจกัจจายน์ที่มีความหมายถึงความสุขห้าประการ ที่ถือเป็นความสุขที่เที่ยงแท้ของมนุษย์ ส่วนซิ่วนั้นคือเทพเจ้าผู้เป็นหนึ่งในสามเทพ ฮก ลก ซิ่ว เป็นสัญลักษณ์แห่งอายุวัฒนะและความมีอายุยืนยาว และมักเป็นสัญลักษณ์ในงานแซยิดหรือพิธีอวยพรวันเกิด ตัวแทนของซิ่วคือกนกกระเรียนเป็นสัตว์พาหนะของเทพซิ่ว และมักปรากฏตัวอยู่ข้างๆรูปเทพดาวซิ่ว ตลอดเวลา และสุดท้ายเฒ่าประมงตกปลา หนังสือเล่มนี้ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับเฒ่าประมงตกปลามากนั้น ส่วนมากจะกล่าวถึงตำนานนิทานของเฒ่าประมง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดในความเชื่อของญี่ปุ่น

เหอเกาจง (2541) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “โป๊ยเซียน จากสามัญสู่ความเป็นเทพ” กล่าวถึงความเชื่อในการนับถือเทพเจ้าที่มีอยู่ในทุกชาติ และความเชื่อในเทพเจ้าของจีน ที่มีต้นกำเนิดมาจากความกลัวธรรมชาติและไสยศาสตร์ต่างๆที่มีผลกระทบกับมนุษย์ จนเกิดเป็นการนับถือเทพเจ้าที่นิยมกราบไหว้กันแปดองค์ ที่เรียกกันว่าโป๊ยเซียน คือ ทิก๋วยลี้ ฮั่นเจงหลี ลื่อทงปิน เจียงกั๋วเล้า น่าไชหัว ฮ่อเซียนโกว อั่นเซียงจื้อ และเช่าก๊กกู๋ ถือว่าเป็นสิ่งมงคลที่นิยมกราบไหว้ของชาว

จีนในพิธีสำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ตรุษจีน สารทจีน วันไหว้พระจันทร์ เชื่อว่าหากกราบไหว้จะนำโชคลาภ ความร่ำรวย วาสนา และความเป็นสิริมงคลมาให้ หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของคณะโป๊ยเซียนที่แตกต่างกันออกไป เช่นบางองค์เป็นกวี นายแพทย์ รัฐบุรุษ นักปราชญ์ สามัญชน หรือเป็นแค่ขอทาน เป็นต้น พิธีกรรมการบูชาโป๊ยเซียน รวมไปถึงต้นโป๊ยเซียนที่มาจากความเชื่อของแปดเซียน

2 เอกสารเกี่ยวกับความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่น

เพ็ญศรี กาญจโนมัย (2530) เขียนหนังสือเรื่อง “อารยธรรมญี่ปุ่น” กล่าวถึงศาสนาพื้นบ้านของญี่ปุ่นที่มีผลต่อประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นตั้งแต่แรก ซึ่งเป็นเสมือนพื้นฐานทางศาสนาของญี่ปุ่นและศาสนาใหม่ที่เข้ามาแทรกซึมในภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นลัทธิชินโต ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื๊อ ลัทธิหยินหยาง และศาสนาพุทธ ซึ่งล้วนแล้วแต่แตกต่างจากศาสนาอื่นๆ คือไม่มีการจารึก ไม่มีคำสอน การนับถือศาสนาของญี่ปุ่นจึงเป็นแบบตกทอดระหว่างคนในตระกูลเดียวกัน หรือกลุ่มคนที่อยู่ในชนบทเดียวกัน พิธีกรรมที่ปฏิบัติกันจึงเน้นไปที่การบูชาเทพเจ้าเพื่ออ้อนวอนขอพร เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงมีการกราบไหว้บูชาที่แตกต่างกันออกไปตามอิทธิพลที่ได้รับ คือ อิทธิพลของชินโตจะนับถือเทพเจ้า เช่น เทพเจ้าแห่งภูเขา เทพเจ้าแห่งสงคราม เทพเจ้าแห่งวิทยาการ และพระจีโซ ส่วนอิทธิพลของลัทธิเต๋า คือการบูชาธรรมชาติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวอื่นๆ รวมไปถึงการนับถือร่างทรงและสิ่งลึกลับต่างๆ หนังสือเล่มนี้ได้แบ่งรากฐานของศาสนาญี่ปุ่นที่แบ่งการนับถือเทพเจ้าออกเป็นสองประเภท คือ เทพเจ้าที่อยู่ในฐานะเทพารักษ์ประจำตำบล และเทพเจ้าที่เป็นวีรบุรุษของคนทั่วๆไป นอกจากนั้นยังกล่าวถึงในช่วงต้นศตวรรษสมัยยามาโต มีการเคารพบูชาสุริยเทพ หรือพระนางอามาเตราสุ ซึ่งก็คือศาสนาชินโต ที่มีการนับถือเทพเจ้าในฐานะเทพเจ้าที่ยังมีชีวิตอยู่ เริ่มมีการใช้หลักคำสอน หลักศีลธรรม และหลักปรัชญา จึงการยืมแนวความคิดของจีนมาใช้ทั้งจากศาสนาพุทธ และขงจื๊อ ในสมัยนาระ เฮอัน และกามารุ ศาสนาชินโตก็ได้รับความนิยมน้อยลง จึงเกิดการฟื้นฟูศาสนาชินโตขึ้นจากกลุ่มนักศึกษาชินโตที่ทำให้เกิดความรู้สึกรักชาติ และความเชื่อในเทพเจ้า(คามิ) เมื่อถึงสมัยเฮอันจึงมีการใช้ศาสนาชินโตปลุกลัทธิชาตินิยมขึ้น และให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา แต่จะต้องให้สอดคล้องกับศาสนาชินโตที่เป็นหลักธรรมประจำชาติ

บุญมี แท่นแก้ว(2548) เขียนหนังสือเรื่อง “พระพุทธศาสนาในเอเชีย (อารยธรรม)” กล่าวถึงแนวความคิดดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่นที่ได้รับอิทธิพลอารยธรรม วัฒนธรรมจากประเทศอินเดียในบางส่วนไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หนังสือเล่มนี้มีการให้ความหมายคำว่าชินโดว่า ทางแห่งพระเจ้า เทววิถี ลัทธิชินโตเป็นลัทธิดั้งเดิมของญี่ปุ่นก่อนการเข้ามาของพุทธศาสนาในญี่ปุ่น มีความเชื่อเรื่องวิญญาณ เวทมนตร์คาถา การบูชาธรรมชาติ การบูชาบรรพบุรุษและวีรบุรุษ เทพเจ้าที่สำคัญของญี่ปุ่นคือเทพเจ้าแห่งพระอาทิตย์ ประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับศาสนาเนื่องจากมีความเชื่อที่ว่าสาสนาจะเป็นตัวนำอารยธรรม การศึกษา การเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่นๆ แม้แต่พระจักรพรรดิคนญี่ปุ่นก็ยังเชื่อว่ารับเชื้อสายมาจากเทพเจ้าแห่งจากดวงอาทิตย์ จึงทำให้เกิดความจกรักภักดีต่อพระจักรพรรดิเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเชื่อในเรื่องของวิญญาณอันเป็นคามิซึ่งหมายถึงเทพเจ้าหรือเจ้า หนังสือเล่มนี้ยังบอกถึงหลักปฏิบัติของชาวญี่ปุ่น คือ การบูชาธรรมชาติ เช่น ดอกซากุระ เป็นดอกไม้ที่แสดงถึงความสดชื่น ทำให้ชีวิตมีความสุขดุจเทพ บูชาเทพเจ้าและวิญญาณบรรพบุรุษ นอกจากนั้นยังกล่าวถึงอิทธิของศาสนาพุทธที่ไม่ว่าจะในด้านอารยธรรม วัฒนธรรม ศิลปะวิทยาการ และวรรณคดี โดยการนำเข้ามาเผยแพร่ของภิกษุชาวจีนและเกาหลีใต้ มีการมองว่าพุทธศาสนามีความน่าเลื่อมใสมากกว่าลัทธิชินโต จึงเป็นปัจจัยสำคัญของอารยธรรม วัฒนธรรมญี่ปุ่น หรืออาจกล่าวได้ว่า พุทธศาสนา ลัทธิขงจื๊อ และลัทธิชินโตมีวินัย และหลักคำสอนที่เอื้อต่อกันและกัน

จำนงค์ ทองประเสริฐ(2515) แปลหนังสือเรื่อง “บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น” กล่าวถึงการฟื้นฟูศาสนาชินโต เมื่ออิทธิพลของลัทธิขงจื๊อที่มีเหนือกว่าศาสนาชินโต ที่ถึงแม้ว่าผู้ที่เคร่งครัดในศาสนาชินโตยังต้องปฏิบัติตามและนำคำสอนของลัทธิขงจื๊อไปใช้ แต่ก็ยังมีการใช้ชีวิตของคนญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับศาสนาชินโต คือยังมีการตั้งศาลเจ้าไว้ตามภูมิประเทศที่สวยงามเพื่อเป็นตัวแทนของบรรพบุรุษและเทพสวรรค์ ศาลเจ้าจะรุ่งเรืองได้ก็ต่อเมื่อมีคนอุปถัมภ์ จึงเปรียบเสมือนเป็นตัวชี้วัดความมั่งคั่งในเรื่องของเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ในช่วงแรกศาสนาชินโตไม่มีคำสอนหรือคัมภีร์ที่เหมือนกับคัมภีร์จินตกวีนิพนธ์ของจีนและพุทธศาสนา จึงมีการสร้างตำราปลอมขึ้นจากผู้ที่นับถือศาสนาชินโตบางส่วน เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงมีกลุ่มการศึกษาแห่งชาติเริ่มต้นฟื้นฟูศาสนาขึ้นมาใหม่และถือว่าเป็นการที่แสดงออกถึงความรู้สึกรักชาติโดยไม่มีวัฒนธรรมอื่น เน้นวรรณคดี

ของญี่ปุ่น แต่ด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนซึ่งรวมถึงลัทธิขงจื๊อ ได้ผ่านเกาหลีเข้ามาสู่ญี่ปุ่นในสมัยแรกๆแล้ว ทำให้เกิดความลำบากในการที่จะบอกได้ว่ามีอยู่ในวรรณกรรมของญี่ปุ่นสมัยแรกๆทั้งหมด และหนังสือเล่มนี้ยังได้กล่าวถึงโคยิกิ ซึ่งเป็นบันทึกเหตุการณ์เล่มแรกของญี่ปุ่น จะประกอบไปด้วยนิยายแปลก เรื่องราวของวงศ์ตระกูลที่ปกครองบ้านเมืองหรือคนอื่นๆที่เป็นคนใกล้ชิดกับวงศ์ตระกูล และยังพบรายละเอียดการบูชาดวงอาทิตย์ที่แสดงถึงการบูชาสุริยเทพ และการใช้ทะกะมิ -มุสุบิ และคะมิ -มุสุบิ ในศาลเจ้าของชินโตในสมัยแรก และให้ความสำคัญกับการบูชาในความเป็นธรรมชาติมีความหมายมากกว่าปรัชญาและศีลธรรม

2. ผลการวิจัย

2.1 ประวัติความเป็นมา รูปแบบ และพิธีกรรมของเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่น

2.1.1 ประวัติความเป็นมาเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่น

ที่มาของเทพเจ้าทั้งเจ็ดนั้นเกิดขึ้นคล้ายกับแนวคิดของคณะโป๊ยเซียน คือ ความเชื่อในเรื่องของตัวเลขมงคล เนื่องด้วยในหลายประเพณีของญี่ปุ่นมีความเกี่ยวข้องกับตัวเลข ซึ่งเลขที่คนญี่ปุ่นถือว่าเป็นเลขมงคลนั้นก็คือเลขเจ็ด โดยจะเห็นได้จากที่ประเทศญี่ปุ่นมีประเพณีกินสมุนไพรเจ็ดชนิด และประเพณีและความเชื่ออื่นๆอีกมากมาย (in วัฒนธรรม , 2555 : website)

ผู้เป็นต้นคิดให้นำคณะเทพทั้ง ๗ องค์นี้มารวมกัน คือพระภิกษุชาวญี่ปุ่นนามว่าเท็นเกอิ (Tenkei) เป็นผู้คัดเลือกเทพต่างๆ ที่ได้รับความนิยมทั่วเกาะญี่ปุ่นมาถวายโชกุนโตกุกาวา อิเอมิตสุ เมื่อ พ.ศ.๒๑๖๖ โดยเหตุที่จะเกิดเรื่องราวดังกล่าว เป็นเพราะครั้งหนึ่ง หลวงพ่อเท็นเคอิได้แสดงปรัชญาแก่ท่านโชกุนไว้ว่า หลักแห่งความผาสุกของมนุษย์โดยทั่วไปนั้นควรจะประกอบด้วย ๗ สิ่ง คือ ความมีอายุยืน ความมีโชคดีความนิยม ความไม่มีอคติ ความเอื้อเฟื้อ ความมีเกียรติ และความไม่อาฆาตพยาบาท ซึ่งท่านโชกุนเลื่อมใสคำสอนของหลวงพ่อเท็นเคอิมาก ท่านโชกุนจึงขอให้หลวงพ่อคัดเลือกเทพเจ้าที่นับถือกันในญี่ปุ่นตอนนั้นมา 7 องค์ เพื่อเป็นตัวแทนของคุณงามความดีทั้ง ๗ ประการดังกล่าวเพราะมองว่าผู้ใดก็ตามที่มีหลักทั้ง 7 ประการนี้ จะพบกับความสุขความเจริญอย่างแท้จริง (kentaropooh , 2555 : website)

หลวงพ่อจึงให้จิตรกรที่มีชื่อเสียงที่สุดในยุคนั้นนามว่า กาโน (Kano) วาดภาพเทพที่ท่านคัดเลือกมาทั้ง 7 องค์ ให้มารวมเป็นคณะเดียวกัน ซึ่งท่านโชกุนชื่นชอบมาก ทำให้แพร่กระจายไปทั่วญี่ปุ่นนับตั้งแต่สมัยนั้น ไม่ว่าใครก็บูชาเทพทั้ง 7 องค์มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเจ็ดเทพนั้นต่างก็นำเอาความเชื่อจากศาสนาพุทธแบบมหายาน ความเชื่อของอินเดีย และประเทศจีนมาผสมกับความเชื่อดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่น เทพเจ้าแต่ละองค์จึงมีที่มาไม่เหมือนกันดังนี้ (kentaropooh , 2555 : website)

2.1.1.1 เบนเท็น

เบนเท็นเทียบได้กับเทพีผู้ครองน้ำในอินเดีย ซึ่งก็คือ พระสุรัสวดี ซึ่งเชื่อกันว่าเสียงกระซิบเป็นท่วงทำนองของพระนางเร่งเร้าให้เกิดการออกเสียงพูดหรือออกเสียงร้องเพลง พระนางเป็นเทพที่มีความสำคัญในศาสนาพราหมณ์ เป็นผู้อุปถัมภ์ไม่เพียงเฉพาะภาษา แต่ยังอุปถัมภ์สติปัญญา ความรู้ และศิลปะภายหลังท่านเข้ามาในญี่ปุ่นโดยผ่านศาสนาพุทธนิกายมหายานในช่วงหลังพุทธศตวรรษที่ 13 หรือราวกลางศตวรรษที่ 8 เป็นไปได้ว่าเบนเท็นอาจมีต้นกำเนิดมาจากพระนาง ดังนั้นท่านจึงเป็นพระโพธิสัตว์องค์หนึ่ง ซึ่งก็มีคุณสมบัติเกือบจะเหมือนกับพระสรัสวดีของศาสนาฮินดูทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเทวีแห่งการพูด ภาษา สติปัญญา ความรู้ และศิลปะ เมื่อเข้าสู่ญี่ปุ่น พระนางก็ทรงมีชื่อเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า เบนเท็น (Benten) หรือ ไดเบนไซเท็น (Daibenzaiten) มีหน้าที่รักษาพระไตรปิฎก รวมทั้งปกป้องผู้ที่ครอบครองพระไตรปิฎก แต่ในเวลาต่อมานิกายชินกอนและเท็นไดได้เปลี่ยนแปลงคติความเชื่อเกี่ยวกับเบนเท็น โดยให้เป็นเทพผู้ครองน้ำร่วมกับเทพแห่งผืนดินริมฝั่งแม่น้ำ คือเทพ(กามิ) ซึ่งเป็นเทพพื้นเมืองของญี่ปุ่น และต่อมาเทวีองค์นี้ก็เข้าไปเกี่ยวข้องกับเทพอสูร อูกาจิน ซึ่งเป็นเทพงูขาว ซึ่งครอบครองพลังลึกลับ รวมทั้งน้ำทั้งหมด เมื่อทรงเกี่ยวข้องกับเทพแห่งผืนดินริมน้ำ และเทพแห่งน้ำดังกล่าว ก็กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนญี่ปุ่นนับถือพระนางเป็นเทพแห่งความอุดมสมบูรณ์ และโชคลาภ เนื่องจากไม่ว่าจะเป็นผืนดินริมน้ำ และน้ำ ล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทั้งสิ้น พอเป็นเทพแห่งความอุดมสมบูรณ์ โชคลาภ ก็ย่อมบันดาลความมั่งคั่ง พวกพ่อค้าจึงเคารพนับถือพระนางเข้าเป็นหนึ่งในคณะเทพแห่งโชคลาภ และไม่เพียงพ่อค้าเท่านั้นนะคะที่นับถือพระนางในแง่นี้ แม้แต่พวกนักพนัน หรือแม้แต่โจร ยังพากันนับถือพระนาง เพราะคิดว่านับถือแล้วก็จะทำให้ตนมีโชคลาภบ้าง

ในบางท้องถิ่น ก็ยังถือว่าทรงเป็นเทพที่ประทานโชคดีให้กับคู่แต่งงานอีกด้วย เรียกว่า เทวีเบนเท็น ซึ่งเกิดจากพระสรัสวดีนั้น คนญี่ปุ่นกลับนับถือเหมือนที่คนอินเดียนับถือพระแม่ลักษมี (คอสมอส , 2544: 75-77)

ในขณะเดียวกัน คติที่นับถือพระนางว่าเป็นเทพแห่งดนตรี และ
ศิลปะการแสดง ก็ยังคงอยู่ โดยเฉพาะแม้ว่าจะกลายเป็นเทพแห่งความมั่งคั่งร่ำรวยไปแล้ว พวกที่ใช้ศิลปะการแสดงเป็นอาชีพเลี้ยงตัว อย่างพวกเกอิชาเลยนับถือพระนางเป็นอันมาก เทวีเบนเท็นในญี่ปุ่นเลยเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า เป็นเทพคุ้มครองพวกเกอิชาด้วย เทวรูปเบนเท็นในศาลเจ้าหลายๆ แห่ง มักปรากฏรูปงูอยู่ด้วย เพราะพระนางทรงมีความเกี่ยวข้องกับบาดาล หรือ โลกใต้ดิน นอกจากนั้นยังมีอีกตำนานหนึ่งเล่าว่าพระนางทรงเป็นพระขนิษฐาของราชาแห่งนรก อีกทางหนึ่งบอกว่าพระนางทรงแต่งงานกับพญามังกร ดังนั้นจึงนับถือกันว่าพระนางสามารถควบคุมมังกรและอสรพิษต่างๆ ได้ รวมทั้งคุ้มครองผู้เดินทางยามวิกาลจากงูได้อีกด้วย และในทางเทววิทยานั้นเค้าบอกว่า งูในสมัยโบราณคือสัญลักษณ์ของดินกับน้ำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับเทพธิดาแห่งโชคลาภ (คอสมอส , 2544 : 75-77)

2.1.1.2 บิชามอน

บิชามอนเป็นเทพที่ผู้คนมักจะอธิษฐานเพื่อชัยชนะ ก่อนที่จะมีการสู้รบ อีกทั้งเขายังเป็นเทพพระเจ้าของการป้องกันการรุกรานจากต่างประเทศ เป็นเทพของการรักษาด้วยพลังที่จะช่วยจักรพรรดิจากการเจ็บป่วยที่คุกคามชีวิตและขับไล่ปีศาจของโรคระบาด เพื่อให้ป้องกันผู้คนจากศัตรู (The Azuma Kagami : บันทึกอย่างเป็นทางการของยุคคามาคูราของญี่ปุ่นที่อธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1180 และ ค.ศ. 1266 กล่าวว่าทั้งสองฝ่าย คือมินาโมโตะ โยริโทโม (ค.ศ.1147-1199) อธิษฐานต่อบิชามอน เพื่อขอความช่วยเหลือในการสู้รบกับศัตรูคู่อาฆาตของเขาคือไทร่า โน คิโยโมนิ (ค.ศ.1118-1181) ของพวกเขาใน ในการต่อสู้ตระกูลมินาโมโตะก็พ่ายแพ้ไทร่าในที่สุด) ให้ความร่ำรวยและความโชคดีแก่ผู้ที่บูชา และแม้แต่เด็ก (จากนิทานอินเดีย จีน และญี่ปุ่นเขียนในช่วงศตวรรษที่ 11 ในช่วงปลายศตวรรษที่ 12 ในช่วงต้นของ ซึ่งจะรวมถึงเรื่องราวของวิธีการบิชามอนที่ได้รับอุปการะเด็กที่จะเป็นพระแต่ยากจน เมื่อศตวรรษที่ 15 ได้ถูกให้

เป็นหนึ่งในเจ็ดเทพแห่งความโชคดีในญี่ปุ่นเนื่องด้วยเรื่องของสมบัติ และความมั่งคั่ง (Robert S. Ellwood, 1979 : 117-120)

เขาเป็นเทพเจ้าที่ถูกกล่าวถึงแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นที่รู้จักกันในนามเทพกษัตริย์ที่ถือเจดีย์บนฝ่ามือ รวมทั้งเป็นเทพเจ้าแห่งความร่ำรวยของฮินดู ประเทศจีนถือว่าเป็นกษัตริย์ผู้สมบัติของโลกและผู้บัญชาการของโลก วิญญาณ และปีศาจ เนื่องจากมีความสอดคล้องกับฤดูหนาวและสีดำ จึงถูกเรียกว่าเป็นนักรบดำ ในประเทศจีนและญี่ปุ่นถือว่าเป็นเทพเจ้าผิวดำที่ถูกทำให้กลายเป็นพุทธ แล้ว ในอินเดียเป็นเทพเจ้าแห่งความเหนือสิ่งอื่นใด ความมั่งคั่งและสมบัติ มีบางตำนานกล่าวว่าเป็นลูกชาย ของปราชญ์ของอินเดีย และเป็นหัวหน้าของแปดกองทัพบัญชาการ แม้กระทั้งท้าวจตุโลกกบาลบนสวรรค์มีหน้าที่เป็นพระอินทร์ หรืออาจเกี่ยวข้องกับพระนารายณ์ (เทพเจ้าในศาสนาฮินดู) ซึ่งในบางตำนานถือว่าเป็นภรรยาเทพแห่งโชคลาภและบุญ แต่ในตำนานพุทธศาสนาของญี่ปุ่นถือว่าเป็นภรรยาของบิซามอน

เกณฑ์ในพระคัมภีร์ บิชามอนไม่ใช่พระพุทธรูปหรือพระโพธิสัตว์แต่เป็นเทพ และในตำนานฮินดูในศตวรรษต่อมาถูกนำ เข้าไปในวิหารของชาวพุทธเป็นพระเจ้าป้องกันหรือเทพธิดาในพระคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุด ที่เขาจะปรากฏเป็นผู้ปกครองของภาคเหนือซึ่งเป็นหนึ่งในจตุโลกกบาล สี่เหล่านี้ป้องกันสี่ ทิศทาง สำคัญ ได้แก่ เหนือ , ใต้ , ตะวันออก , ตะวันตก ในต้นศตวรรษที่ 5 มีการกล่าวว่าหากมีการบูชาจะได้รับการคุ้มครอง การป้องกันจากเทพจตุโลกกบาลซึ่งเป็นหนึ่งในสามที่มีความสำคัญอย่างมาในประเทศญี่ปุ่นในการปกป้องพระคัมภีร์

แต่ที่น่าจะเป็นเหตุผลมากที่สุดเป็นตำนานของจีน ในปีที่ 742เมื่อ ทิเบตซึ่งเป็นศูนย์กลางของ ตะวันตกของจีน ในการบันทึกสถานการณ์ที่พระภิกษุสงฆ์อินเดียได้รับคำสั่งจากจักรพรรดิจีน ให้ภาวนาขอให้บิชามอนปรากฏ ซึ่งต่อมาปรากฏในท้องฟ้า และออกไปกวาดกองกำลังเถื่อน หลังจากนั้นเทพนี้ก็เป็นที่รู้จักกันในประเทศจีน และกลายเป็นที่นิยมมากใน เอเชียกลาง จีน และญี่ปุ่น แม้ว่านักวิชาการยังคงไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับตำแหน่งที่แน่นอนของการสู้รบ ส่วนใหญ่เชื่อเพราะชื่อเสียงของเขาในการป้องกันการรุกรานจากต่างประเทศ แต่จีนการป้องกันการพังทลายเมืองหลวงเป็นของกษัตริย์ (Mark Schumacher, 2555 : website)

2.1.1.3 ไดโกกุ

ไดโกกุ (Daikoku) หรือ ไดโกกุเท็น “เทพเจ้าผิวดำที่ยิ่งใหญ่” เป็นเทพแห่งโชคลาภและทรัพย์สมบัติ กล่าวกันว่าเป็นเทพที่มีพื้นฐานมาจากอินเดียและ พระโพธิสัตว์ในศาสนาพุทธมหายานเช่นกัน คือ พระมหากาล ,มหายุค หรือเทพผิวดำผู้ยิงใหญ่ มีการปรากฏตัวที่น่ากลัวทำให้มักนึกถึงพระศิวะ ที่มีการทำลายล้าง มีบางตำราได้กล่าวไว้ว่าท่านเป็นเทพแห่งสงครามได้เข้ามาสู่ญี่ปุ่นพร้อมกับศาสนา แต่พอคติดังกล่าวแผ่มาถึงจีน ก็เกิดมีพระมหากาลขึ้นมาอีกองค์หนึ่ง ซึ่งนิยมประดิษฐานตามระเบียงในวัดต่างๆ เทพองค์นี้มีลักษณะที่ดูเมตตาและใจดีกว่าพระมหากาลองค์เดิมมาก และก็เป็นเทพแห่งผลผลิตทางการเกษตร คือประทานพรให้ผืนดินมีความอุดมสมบูรณ์และพืชพันธุ์ธัญญาหารเจริญงอกงาม อีกทั้งยังมีหน้าที่คุ้มครองรักษาทรัพย์สินภายในวัดด้วย จึงกลายเป็นเทพแห่งโชคลาภในหมู่ชาวจีนขึ้นมา

ช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 14 หรือในช่วงต้นของศตวรรษที่ 9 ผู้ก่อตั้งนิกายเท็นไดและชินกอนได้นำคติการบูชาพระมหากาลเข้าสู่ญี่ปุ่น โดยเป็นเทพแห่งความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน และวัดวาอารามดังเดิม ซึ่งในช่วงนี้เป็นการเอาคุณลักษณะของพระมหากลาผสมกับเทพดั้งเดิมของญี่ปุ่น ซึ่งก็คือ เทพโอคูนิโนชิ เทพแห่งแผ่นดินใหญ่ เนื่องจากตัวเขียนคำว่าแผ่นดินใหญ่ ออกเสียงสำเนียงจีนเป็น ไดโกกุ เช่นเดียวกับคำว่า เทพผิวดำผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งในความเป็นจริงนั้นทั้งสององค์ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกัน เทพโอคูนิโนชิ เป็นเทพที่ดูแลพื้นดินทางฝั่งตะวันตกของญี่ปุ่นในยุคที่ชาวญี่ปุ่นนับถือเทพท้องถิ่น และบวกกับได้รับความเชื่อจากทางตะวันออกและตะวันตกที่เข้ามา โอคูนิชิจึงกลายเป็นเทพที่คุ้มครองดินทั้งหมดของญี่ปุ่น

ราวสตวรรษที่ 15-16 บิชามอนและเบ็นไซได้กลายเป็นเทพแห่งโชคลาภ ไดโกกุก็ถูกเปลี่ยนหน้าที่จากการจัดการที่ดินมารวมกับเทพทั้งสอง จึงมีหน้าที่ทั้งรักษาความมั่นคงและเป็นเทพที่ชาวนาเคารพนับถือและบูชา (คอสมอส , 2544 : 78)

2.1.1.4 อิบิสุ

เทพที่ได้รับความนิยมมากอีกองค์ก็คือ อิบิสุ (Ibisu บางแห่งเขียนว่า Ebisu) ในศาสนาชินโตนั้น กล่าวว่าเทพอิบิสุเป็นโอรสของพระธรณีโอคูนินูชิ นอกจากนี้บาง

ตำนานก็ว่าท่านเป็นโอรสของเทพไดโกกุ แต่บางตำนานก็ว่าท่านเป็นโอรสองค์ที่ 3 ของเทพอิซานากิ และเทวีอิซานามิ ผู้สร้างหมู่เกาะญี่ปุ่น เทวกำเนิดท่านสับสนปนเปแล้วแต่ใครจะแต่งตำรากัน แต่ถ้าในทางเทววิทยาจริงๆ เชื่อกันว่า ท่านเป็นกามิ หรือภูตดั้งเดิมของญี่ปุ่นมาก่อน ดังนั้นท่านจึงเป็นเทพเชื้อสายญี่ปุ่นแท้ๆ มิได้มาจากต่างประเทศเหมือนเทวีเบนเท็น และเทพไดโกกุ

เทพอิบิสุนี้ท่านเป็นที่บูชากันมากในแถบโอซากา ซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมประมงของญี่ปุ่นมาแต่โบราณ ท่านถึงได้ทรงคันเบ็ดและปรากฏพร้อมกับปลายักษ์ และเพราะเหตุนั้นท่านก็เลยกลายเป็นเทพแห่งการประมง และเป็นเทวรูปที่นิยมบูชากันในโรงงานและตลาดปลา ชาวประมงญี่ปุ่นเมื่อจะออกทะเลแต่ละครั้ง มักบูชาเทพองค์นี้เสมอนอกจากนี้ เทพอิบิสุ ยังเป็นที่บูชากันในหมู่พวกเล่นละครหุ่น ทหารเรือ พ่อค้า นักธุรกิจ มีเทศกาลไหว้ประจำปีในระหว่างวันที่ ๑๙-๒๐ ตุลาคม เรียกว่า อิบิสุโกะ เป็นเทศกาลใหญ่โตมาก เพราะท่านได้รับความนิยมสูงสุดเคียงคู่กับเทพไดโกกุทีเดียว (หนอนดาวเรือง , 2552 : เว็ปไซด์)

2.1.1.5 ฟูกูโรกูจุ

ฟูกุโรกูจุ (Fukurokuju) เป็นสัญลักษณ์ของคุณงามความดีในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ท่านได้รับการนับถือในฐานะเทพผู้ประทานพรให้มีอายุยืนยาวมากกว่า นอกจากนี้ท่านยังดลบันดาลให้มีลูกเต็มบ้าน หลานเต็มเมือง และทำให้ข้าวปลาธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งทำให้ทรัพย์สินเพิ่มทวีคูณ เทววิทยาญี่ปุ่นอธิบายว่า เทพองค์นี้เกิดจากสภาวะ 3 ประการ หรือเทพ 3 องค์มารวมกัน คือ ฟูกุ : เทพเจ้าแห่งความสุข, โรกุ : เทพเจ้าแห่งทรัพย์สมบัติ และ จู : เทพเจ้าแห่งความมีอายุยืน ดังนั้น เทพองค์นี้ก็คือเทพองค์เดียวกับเทพ โซ่ว หรือเทพ ซิ่ว ที่อยู่ในชุด ฮก ลก ซิ่ว ของจีน พระองค์ทรงเป็นพระบิดาของเทพจูโรจิน ซึ่งเป็นเทพแห่งอายุยืนอีกองค์หนึ่งด้วย ท่านทรงเป็นที่นับถือของพวกนักเลงหมากรุก คนทำสวน ตลอดจนพวกพ่อค้าอัญมณีและเครื่องประดับต่างๆ รวมไปถึงนักมายากล นักวิทยาศาสตร์ และช่างทำนาฬิกา (หนอนดาวเรือง , 2552 : เว็ปไซด์)

2.1.1.6 จูโรจิน

เทพเจ้าแห่งความอายุยืนและความสุขุมรอบคอบ เป็นโอรสของเทพฟูกูโรกุจิ โดยได้รับคุณสมบัติของพระบิดา คือความฉลาดรอบรู้และความมีอายุยืนมาด้วย

จูโรจินคือคเณศเพศชาย เป็นเทพจาก ลัทธิเต๋าของจีน และยังเป็นตัวตนของดาวขั้วโลก แสดงให้เห็นกันทั่วไปว่าเป็นชายชราที่มีเครายาวสีขาวถือสมุดที่ถูกเขียนช่วงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดหรือในบัญชีอื่น ๆ บันทึกของทุกการกระทำที่ดีและไม่ดีที่ได้กระทำโดยมนุษย์ กวางเป็นสัญลักษณ์ของอายุยืนเช่นเดียวกับสัตว์จีรังอื่น ๆ เช่น ปั้นจั่นหรือเต่ามักมาพร้อมกับเขาในฐานะผู้ส่งสาร จูโรจินมักจะสับสนกับ ฟูกูโรกุจุ (เทพลัทธิเต๋าที่เป็นเช่นเดียวกันสมาชิกของเจ็ดเทพโชคดี) ทั้งสองบอกว่าจะอาศัยอยู่ในร่างกายเดียวกันจึงเกิดความสับสน

จูโรจิน และฟูกูโรจุกุ ทั้งสองมักจะเป็นภาพในงานศิลปะที่มาพร้อมกับกวาง จึงสับสนได้ง่าย แต่จูโรจินเป็นกวางปกติ สีดำ ในประเทศจีนกวางจะถือว่าเป็นสิ่งแทนความฉลาดและความเก่าแก่ ซึ่งในงานศิลปะที่ว่าด้วยเรื่องของสีของกวาง โดยแทนกวางสีฟ้าเป็น 1,000 ปี กวางสีขาวเป็น 1,500 ปี และกวางสีดำเป็น 2,000 ปี นอกจากนั้นชาวจีนมักจะถวายเครื่องดื่มแก่จูโรจิน ในจังหวัดชิบะ จูโรจินได้รับเชิญไปในงานเลี้ยง ได้รับไวน์จากจักรพรรดิและบอกว่าเขาสามารถดื่ม ไวน์มากที่สุดเท่าที่เขาต้องการ ตามตำนานนี้เขาบริโภคหนึ่งโกกุ (เกือบ40 แกลลอน ของ ไวน์) ในคืนนั้นแต่ก็มีสติอย่างสมบูรณ์ ในวันถัดไปเมื่อเขาไปเข้าเฝ้าจักรพรรดิเพื่อที่จะขอบคุณ เขาจึงทำนายว่าจะเป็นจักรพรรดิที่จะมีอำนาจการปกครองที่ยาวนานและรุ่งเรืองที่สุด แล้วก็หายตัวไปในปุยหมอกสีขาว (Reiko Chiba , 1965 : 39-41)

3.1.1.7 โฮเต

เป็นเทพของพวกนักผลิตสุรายาเมาอีกองค์หนึ่ง เพียงแต่ว่าท่านมีหน้าที่อื่นอีก คือเป็นเทพผู้คุ้มครองเด็ก และเป็นเทพผู้อุปถัมภ์พวกหมอดู นักพยากรณ์แขนงต่างๆ รวมทั้งมีคุณสมบัติหลักๆ คือประทานโชคลาภเช่นเดียวกับอีก 6 องค์ เทววิทยาญี่ปุ่นยอมรับว่า เทพองค์นี้มาจากจีนอย่างแน่นอน ว่ากันว่าท่านเคยเป็นมนุษย์ธรรมดา เกิดในสมัยราชวงศ์เหลียงของจีน และถึงแก่มรณกรรมเมื่อพ.ศ.916 ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ท่านเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้เชี่ยวชาญในพุทธศาสนามาก และท่านก็มีวัตรปฏิบัติของผู้ละวาง ไม่ยึดติดใดๆ ไม่มีบ้านช่องหรือที่หลับที่นอนโดยเฉพาะ ค่ำไหนนอนนั่น บางครั้งก็นอนในทุ่งโล่งได้อย่างไม่สะทกสะท้านแม้ว่าจะมีหิมะลงอย่างหนัก การแต่งกายท่านก็ไม่มิดชิดอะไร มักจะไม่ใส่เสื้อด้วยซ้ำไป การที่ท่านแต่งกายคล้ายพระสังกัจจายน์จีน แถมสะพายย่ามใบใหญ่ด้วย รวมทั้งมักอยู่ในอาการยิ้มแย้มแจ่มใสหรือหัวเราะ

ก็เลยมีผู้เสนอว่า เทพองค์นี้อาจเป็นคติความเชื่อเดียวกับพระศรีอาริยเมตไตรของจีน แต่เมื่อมาถึงญี่ปุ่นก็กลายเป็นเทพที่ชอบเหล้าสาเกไป นั่นก็เพราะคนญี่ปุ่นชอบเหล้าสาเก และการที่เทพโชคลาภของญี่ปุ่นเกิดจากการเลียนแบบคณะโป๊ยเซียนของจีน ก็เลยอาจจะได้รับแรงบันดาลใจจากนิทานพื้นบ้านจีน ที่มักกล่าวถึงโป๊ยเซียนร่ำสุราบ่อยๆ ด้วย (หนอนดาวเรือง , 2552 : เว็ปไซด์)

2.2.2 รูปแบบ

2.2.2.1 เบนเท็น

เทวรูปของพระนางก็ยังถือพิณอยู่เหมือนเดิม แม้จะไม่ใช่วีณาของอินเดียอีกต่อไปแล้ว แต่เปลี่ยนเป็นพิณ บีวะ (Biwa) ของญี่ปุ่นแทน

ภาพที่ 1 เทพเบนเท็น

ที่มา : http://anngle.org/th/wp-content/uploads/benzaiten.jpg

2.2.2.2 บิชามอน

รูปกายของพระองค์เป็นนักรบ จะสวมเสื้อเกราะแบบนักรบ มีอาวุธที่ครบครัน ถือแต่ที่เห็นชัดคือหอกและเจดีย์ เทพบิชามอนเป็นตัวแทนของคุณงามความดีและความสงบสุขด้วย เป็นทั้งทหารและผู้เผยแพร่ศาสนาไปพร้อมๆกัน ส่วนมามักอยู่ในรูปที่กำลังเหยียบปีศาจสองตัว

ภาพที่ 2 เทพบิชามอน

ที่มา : http://anngle.org/th/wp-content/uploads/bisyamonten.jpg

2.2.2.3 ไดโกกุ

เป็นเทวรูปที่มีพัฒนาการหลากหลายมากที่สุดในหมู่เทพโชคลาภทั้ง 7 องค์ ในช่วงตอนต้นศตวรรษที่ 9 เป็นช่วงที่นิกายเท็นไดกับนิกายชินกอนมีการนำพระมาหากาลเข้ามาในญี่ปุ่น รูปปั้นจะเป็นเทวรูปที่ถือถุงทองสลักไม้ มักมีการพ่นน้ำมันให้ไม้เป็นสีดำเหมือนชื่อของเทพ

นิกายชินกอนทำรูปไดโกกุให้แต่งตัวเหมือนเทพ มือซ้ายถือถุงทองใบเล็กๆ ส่วนมือขวาถือแท่งพลอย แต่นิกายเท็นไดกล้าหาญหว่า พวกเขาทำรูปไดโกกุสวมเสื้อผ้าของคนในยุคนั้น ใส่กางเกงหลวมๆ รัดตรงใต้เข่า สวมเสื้อทูนิคและโพกผ้าคลุมผม แบกกระสอบทำด้วยฟางข้าวขนาดใหญ่เหมือนของชาวนาใช้ไว้ในมือซ้าย เมื่อมีผู้ศรัทธามากขึ้น ไดโกกุก็มีหน้าที่อำนวยพรตามคำขอมากขึ้น รูปของเขาจึงเริ่มต้องมีสมบัติติดตัวมากขึ้น ในชั้นแรกไดโกกุถือถุงทอง ต่อมาเขาแบกกระสอบข้าว ถ้าเป็นปางปกติจะแบกสองใบ ถ้าเป็นปางพิเศษก็แบกไว้มากกว่าสองใบ ไม่รวมที่กองอยู่แทบเท้า ต่อมาก็เพิ่มตะลุมพุกเล็กไว้ในมือขวาแทนเครื่องหมายการค้นพบสมบัติ (อ้างอิงนามปี)

เทวรูปที่ถือตะลุมพุก เมื่อท่านสั่นตะลุมพุกเมื่อไหร่ เงินทองไหลมาเทมาเมื่อนั้น บางครั้งรูปเทพไดโกกุยังยืนอยู่บนฟ่อนข้าวที่กำลังถูกหนูแทะกินด้วย แต่ท่านประทับอยู่ในอาการที่มีความสุขไม่เดือดร้อน เพราะท่านมั่งคั่งร่ำรวย แล้วก็เลยทำให้หลายๆ บ้านเอารูปท่านไปติดไว้ในครัว เพื่อให้กำราบหนู

ภาพที่ 3 ไดโกกุ

ที่มา : http://anngle.org/th/wp-content/uploads/daikoku.jpg

2.2.2.4 อิบิสุ

ลักษณะของท่านจะถือคันเบ็ดตกปลาอยู่ที่มือขวาพร้อมกับปลากระพงษ์ยักษ์ ซึ่งคนญี่ปุ่นเชื่อว่าเทพเจ้าองค์นี้จะนำความสำเร็จมาให้ในหน้าที่การงาน

ภาพที่ 4 เทพอิบิสุ

ที่มา : http://anngle.org/th/wp-content/uploads/ebisu-3.jpg

2.2.2.5 ฟูกูโรกูจู

ตามวรรณกรรมจีน เรื่อง ไซอิ๋ว ได้มีการพูดถึงเทพซิ่ว ซึ่งก็คือเทพเดิมก่อนที่จะมาเป็นเทพฟูกูโรกูจู ว่าเป็นชายชราหนวดยาวสีขาวโพลน ศีรษะโต มรโหนกบนหน้าผากตัวเล็ก มือทั้งสองข้างถือไม้เท้าหัวมังกรและเห็ดหลินจือวิเศษ

เมื่อเข้ามาและถูกเปลี่ยนเป็นเทพฟูกูโรกูจู เทพองค์นี้มักปรากฏเป็น
ลักษณะของผู้คงแก่เรียนมีความเคร่งขรึมสำรวม และจุดเด่นอยู่ที่ศีรษะที่สูงยาว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอายุยืน,ความฉลาด และประสบการณ์ มักมีสัตว์มงคล เช่น นกกระเรียน, กวาง หรือเต่าอยู่ใกล้ๆ ด้วย สัตว์เหล่านี้ทางศาสตร์ของจีนล้วนแต่เป็นตัวแทนของความมีอายุยืนทั้งสิ้น

ภาพที่ 5 เทพฟูกูโรกูจู

ที่มา : http://anngle.org/th/wp-content/uploads/fukurokuju-1.jpg

2.2.2.6 โฮเต

เมื่ออยู่ในจีนจะเป็นพระสังกัจจายน์ รูปลักษณะจึงเป็นตามแบบคติของจีนนั้น จะเป็นรูปลักษณ์ที่มีลักษณะอ้วนพลุ้ยเปลื่อยอก มีใบหน้าที่สดชื่นร่าเริง สีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส และมักหัวเราะเริ่งร่าอยู่เสมอ สองหูยาวจรดบ่ามักเห็นท่านในลักษณะท่าทางนั่งอย่างสบายอารมณ์ และปรากฏรูปเด็กๆ วิ่งรายล้อมอยู่รอบตัวพระสังกัจจายน์ เด็กๆที่ปีนป่ายอยู่รอบตัวท่านจะต้องเป็นเด็กผู้ชายจำนวนห้าคน (ปิยะแสง 2552 : 108 สัญลักษณ์จีน)

แต่เมื่อเข้ามาในญี่ปุ่น เทวลักษณะของเทพองค์นี้ได้เปลี่ยนไป คือรูปร่างอ้วน แก้มยุ้ย ใบหน้ายิ้มแป้นมือถือพัด มักจะสะพายย่ามใบใหญ่ไว้ ย่ามใบนี้เล่ากันว่าใส่ของไปมากแค่ไหนก็ไม่มีวันเต็ม แต่งกายคล้ายพระสังกัจจายน์ของจีน

ภาพที่ 6 เทพโฮเต

ที่มา : http://anngle.org/th/wp-content/uploads/hotei.jpg

2.2.2.7 จูโรจิน

เทวลักษณะของพระองค์ก็คือชายร่างเล็กเตี้ย แต่ศีรษะใหญ่ มักถือไม้เท้ายาวแล้วก็จะมีสมุดเล่มเล็กๆ ห้อยไว้ด้วย สมุดเล่มนี้ท่านเอาไว้คอยจดอายุของบรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้เอาไว้ แล้วข้างกายท่านก็มักมีกวางคลอเคลียอยู่เหมือนพระบิดา ถ้าเป็นรูปวาดสมัยเก่าๆ มักวาดให้กวางเป็นสีดำ แต่ถ้าเป็นรูปสมัยใหม่บางทีก็ไม่มีกวาง เพื่อไม่ให้ซ้ำกับเทพฟูกุโรกูจุ

ภาพที่ 7 เทพจูโรจิน

ที่มา : http://anngle.org/th/wp-content/uploads/jyuroujin.jpg

2.3 พิธีกรรมของเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่น

คติความเชื่อเกี่ยวกับเทพแห่งโชคลาภ ๗ องค์นี้ ยังทำให้มีการสร้างศาลเจ้าสำหรับเทพคณะนี้ขึ้นโดยเฉพาะในเทศกาลมงคลต่างๆ รวมทั้งวันขึ้นปีใหม่ด้วย โดยเฉพาะของขวัญปีใหม่ที่คนญี่ปุ่นนิยมมอบให้กัน ก็จะมีเทพแห่งโชคลาภองค์ใดองค์หนึ่ง หรือทั้ง 7 องค์รวมอยู่ด้วยในลักษณะของการ์ดอวยพร หรือวัตถุมงคลชนิดใดชนิดหนึ่งเสมอ

มีการเดินเท้าเพื่อไปสักการะเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดภายในเวลา 7 วันหรือ 15 วัน นับจากวันขึ้นปีใหม่ หรือที่เรียกว่า “ชิชิฟุกุจินเมงุริน” เชื่อกันว่าจะนำความสุขมาสู่ตนจึงเป็นที่นิยมปฏิบัติกันมากในสมัยเอโดะ และแม้แต่ในปัจจุบันก็ยังมีการเดินเท้าไปสักการะเทพเจ้าเหล้านี้ตามท้องถิ่นต่างๆ อยู่ สำหรับในแถบคันโต และไม่มีการกำหนดว่าจะต้องไปสักการะเทพเจ้าองค์ใดก่อน ทำให้ผู้เดินทางเดินทางได้ตามสะดวก จึงไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการสักการะด้วย แต่มักจะไปภายใน15 วันหลังวันปีใหม่ เพราะจะได้รับกระดาษสีสำหรับใช้ประทับตราของเทพเจ้าแต่ละองค์ หรือกระดิ่งซึ่งวาดรูปเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดที่ศาลเจ้าเตรียมไว้ให้ (กิ่งดาว ไตรยสุนันท์, 2553 : 13)

นอกจากนั้นหากต้องการเคารพบูชาทั้งเจ็ดองค์นั้นมักจะวาดหรือสร้างปะติมากรรมรูปเทพทั้งเจ็ด ประทับอยู่ใน ตาการะบูเนะ (Takarabune) ซึ่งมีรูปแบบมาจากรูปปาเซียนกั้วไห่หรือแปดเซียนข้ามทะเลของจีน

ตาการะบูเนะ คือ เรือมหาสมบัติ ที่มีความเชื่อกันว่าเทพแห่งโชคลาภทั้ง 7 นี้จะนำเรือมหาสมบัติมาสู่โลกมนุษย์ทุกวันขึ้นปีใหม่ ดังนั้นในตอนเย็นวันที่สองของปีใหม่จะมีประเพณีนำรูปตาการะบูเนะวางไว้ใต้หมอน เพื่อให้ผู้หนุนหมอนนั้นโชคดีไปตลอดปีนั้นเลย

ภาพที่ 8 กระดาษที่ประทับตราของเทพเจ้าครบทั้งเจ็ดองค์ เมื่อเดินทางไปสักการะในวันขึ้นปีใหม่

ที่มา : http://www.onmarkproductions.com/assets/images/autogen/yanaka-shichifukujin-meguir-shikishi-d.hatena.ne.jpg

3.3. ความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่นเกี่ยวกับเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด

3.3.1 หลักแห่งความผาสุกของมนุษย์

เทพเจ้าที่คนญี่ปุ่นนับถือนั้นมีอยู่มากมาย แต่มีเพียงเทพเจ็ดองค์เท่านั้นที่ถูกเลือกมาอยู่ในกลุ่มของเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด เนื่องจากหลวงพ่อเท็นเกอิได้แสดงปรัชญาต่อท่านโชกุนโตกุกาวาว่า หลักแห่งความผาสุขของมนุษย์ที่ประกอบด้วยเจ็ดสิ่ง นั่นก็คือ ความมีอายุยืน ความมีโชคดี ความเป็นที่นิยม ความไม่มีอคติ ความเอื้อเฟื้อ ความมีเกียรติ และความไม่อาฆาตพยาบาท ซึ่งท่านโชกุนโตกุกาวาเชื่อในปรัชญาของท่านเท็นเกอิเป็นอย่างมาก จึงให้มีการคัดเลือกเทพเจ้ามาเป็นตัวแทนของหลักแห่งความผาสุก ซึ่งเทพที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับหลักความผาสุกทั้งเจ็ด ก็คือเหล่าเจ็ดเทพเจ้าแห่งความสุข โดยแต่ละคุณสมบัติของเทพนั้นก็ถูกนำมาใช้เป็นตัวแทนของหลักความผาสุกในแต่ละด้าน (หนอนดาวเรือง , 2552 : เว็ปไซต์)

โดยแต่ละเทพนั้นได้ถูกนำมาจากอินเดีย จีน พุทธศาสนามหายาน ที่มีคุณสมบัติดั้งเดิมที่สามารถจะเข้ากับหลักแห่งความผาสุก นำเข้ามาเป็นเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดโดยการเปลี่ยนคุณสมบัติให้เข้าและตรงกับความคิดความเชื่อที่คนญี่ปุ่นมีในหลักแห่งความผาสุก เทพเจ้าทั้งเจ็ดทีถึงแม้แต่เดิมจะมีคุณสมบัติเช่นไรแต่คนญี่ปุ่นก็จะมานำมาเปลี่ยนให้เข้ากับหลักแห่งความผาสุกทั้งเจ็ดประการ โดยมีทั้งที่คุณสมบัติเดิม หรือเปลี่ยนจากคุณสมบัติเดิมไปให้กลายมาเป็นความคิดความเชื่อแบบญี่ปุ่น

โดยคุณสมบัติของเทพทั้งเจ็ด เมื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติกับหลักแห่งความผาสุกทั้งเจ็ดแล้วได้ดังนี้ ประการที่หนึ่ง เทพไดโกกุ เทพเจ้าแห่งโชคลาภและทรัพย์สมบัติ ก็จะตรงกับหลักความผาสุกในเรื่องของความโชคดี โชคลาภ ประการที่สองเทพอิบิสุ เทพเจ้าแห่งความยุติธรรม ความเที่ยงตรง คุณสมบัติจึงเข้ากับความไม่มีอคติ ประการที่สามเทพเบนเท็น เทวีแห่งความงาม ดนตรี และรวมไปถึงความมีโชคลาภ เมื่อดูคุณสมบัติ ก็คือความเอื้อเฟื้อที่มักจะให้โชคกับผู้ที่บูชาที่แม้แต่พวกพนันและโจรยังสามารถกราบบูชาได้ ประการที่สี่เทพฟุกุโรกูจุ และเทพจูโรจิน เป็นเทพเจ้าแห่งความมีอายุยืน และความสุขุมรอบคอบเช่นเดียวกันจึงตรงกับหลักแห่งความผาสุกด้านความมีอายุยืนเหมือนกัน ประการที่ห้าเทพบิชามอน เทพเจ้าแห่งเกียรติยศ คุณสมบัติของเทพองค์นี้ได้บอกอย่างชัดเจนว่า แสดงให้เห็นถึงความมีเกียรติ

ประการที่หกและเจ็ดเทพ โฮเต เทพเจ้าแห่งความนิยมและความไม่ผูกพยาบาท ก็ตรงกับหลักแห่งความผาสุกในเรื่องของความไม่อาฆาตพยาบาท และความเป็นที่นิยม

3.3.2 การพยายามรวมเทพและปรับเป็นแบบญี่ปุ่น

จากที่มาของเทพเจ้าทั้งเจ็ดที่มีการนำเทพจากอินเดีย จีน และศาสนาพุทธมารวมกันเป็นเจ็ดองค์ และการคัดเลือกเหล่าเทพมารวมกันของพระภิกษุชาวญี่ปุ่น นามว่าเท็นเกอิ ที่จะหาเทพเจ้าที่มีคุณสมบัติเด่นๆในด้านต่างๆมารวมกันให้เป็นเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดของญี่ปุ่น ซึ่งมีเพียงองค์เดียวเท่านั้นที่เป็นเทพญี่ปุ่นโดยดั่งเดิม คือ เทพอิบิสุ ที่เหลืออีกหกเทพเจ้านั้นล้วนแล้วแต่เป็นการหยิบยืมเทพเจ้าจากจีนและอินเดีย โดยเอามาปรับเปลี่ยนคุณสมบัติให้เข้ากับหลักแห่งความผาสุกทั้งเจ็ดประการ

แต่ถึงแม้จะนำมาเปลี่ยนคุณสมบัติแต่ก็ยังมีการคงคุณสมบัติเดิมเอาไว้ นอกจากนั้นยังมีเทพเจ้าอื่นๆที่มาจากจีนและถูกปรับเปลี่ยนที่ไม่เพียงแค่คุณสมบัติ แต่ยังรวมไปถึงตำนาน ที่เมื่อเข้ามาอยู่ในญี่ปุ่น ตำนานเดิมที่เคยมีก็จะถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับพื้นฐานความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่นอีกด้วย

เทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดเป็นการเอารูปแบบของเทพเจ้าจากที่ต่างๆมารวมกันแล้วมาปรับเปลี่ยนให้เป็นรูปแบบของตนเอง เมื่อญี่ปุ่นรับเอาเทพเข้ามาก็มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทพให้สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ในแบบของญี่ปุ่น

เทพเบนเท็น เทวรูปของพระนางก็ยังคงถือพิณอยู่เช่นตอนที่อยู่อินเดีย แต่มีการเปลี่ยนเป็นพิณของญี่ปุ่นหรือบีวะเนื่องจากคนญี่ปุ่นไม่รู้จักสิ่งที่เบนเท็นถือ จึงมีการใช้พิณญี่ปุ่นหรือบีวะแทน และคุณสมบัตินั้นได้เปลี่ยนไปโดยกลายเป็นเทพที่เหล่าเกอิชาบูชา และนับถือเพื่อโชคลาภ

เทพไดโกกุ ที่เมื่ออยู่ในรูปแบบของอินเดียและ พระโพธิสัตว์ในศาสนาพุทธมหายาน จะมีรูปลักษณ์เป็นเทพผิวดำ มีใบหน้าที่ดุ น่าเกรงขาม แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในเทพแห่งความสุขของญี่ปุ่นคนญี่ปุ่นมีความกลัวใบหน้าที่ดุร้ายของเทพเดิม จึงเปลี่ยนให้กลายเป็นเทพที่มีใบหน้ายิ้มแย้ม รูปร่างอ้วนดูใจดี ถือตะลุมพุก เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีการนำเอาเทพเจ้าที่มีรูปแบบเหมือนดั้งเดิมทุกอย่าง แต่ญี่ปุ่นนั้นนำเอามาเปลี่ยนเพียงชื่อและเปลี่ยนคุณสมบัติให้มีความเป็นญี่ปุ่น โดยนำเอาความคิดความเชื่อที่คนญี่ปุ่นคิดและเชื่อลงไปเพียงเท่านั้น เช่น เทพโฮเตที่แต่งกายคล้ายพระสังกัจจายน์ของจีนและสะพายย่ามใบใหญ่ รวมทั้งอยู่ในอาการยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา แต่เมื่อมาถึงญี่ปุ่นก็กลายเป็นเทพที่ชอบเหล้าสาเก เพราะคนญี่ปุ่นชอบเหล้าสาเกและเทพแห่งโชคลาภของญี่ปุ่นเกิดจากการเลียนแบบคณะโป๊ยเซียนของจีน จึงได้รับแรงบันดาลใจจากนิทานพื้นบ้านที่มักกล่าวถึงโป๊ยเซียนชอบร่ำสุราร่วมกัน (คอสมอส , 2544 : 73-89)

3.3.3 เลขมงคล

เลขมงคลนั้นมีอยู่ในทุกชนชาติ ล้วนแล้วแต่ว่าชาตินั้นจะเห็นว่าเลขไหนเป็นเลขมงคล เช่น ประเทศไทยที่มีเลขมงคลคือเลขเก้า เพราะแสดงถึงความก้าวหน้า ซึ่งก็คือการอ่านพ้องเสียง ญี่ปุ่นก็เช่นกันมีเลขมงคลนั้นก็คือเลข 7 หรือ 七 มีการอ่านออกเสียงแบบญี่ปุ่นว่า “นานะ” และออกเสียงแบบจีนว่า ”ชิจิ” ซึ่งส่วนใหญ่จะยึดถือเอาความหมายจากการพ้องเสียงในแบบของจีน และจะมีการเขียนเหมือนตัวเลขเจ็ดแบบของจีน นั้นเป็นเหมือนสัญลักษณ์ของ “การร่วมกัน” และเป็นตัวเลขมงคลในเรื่องของความสัมพันธ์ เลขเจ็ดจึงถือว่าเป็นเลขมงคลของญี่ปุ่น (Jan-Erik Nilsson , 2553 : website)

ความเชื่อในเรื่องของตัวเลขเปรียบเสมือนวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกของญี่ปุ่น จากความเชื่อในศาสนาพุทธกลายเป็นที่เชื่อว่าคนเราสามารถที่จะเกิดใหม่ได้ถึงเจ็ดครั้ง อีกทั้งการเฉลิมฉลองและการไว้ทุกข์ในญี่ปุ่น การเฉลิมฉลองที่มีหลังจากที่เด็กเกิดมาได้เจ็ดวัน ตรงกันข้ามหากมีคนตายก็จะมีการไว้ทุกข์เจ็ดวันและหลังจากผ่านไปจะมีการไว้ทุกข์อีกครั้งในเจ็ดสัปดาห์หลังจากการตาย อีกด้านหนึ่งก็จะ เช่น ในเทศกาล 7-5-3 ซึ่งจัดในวันที่ 15 พฤศจิกายน ที่ซึ่งเด็กอายุเจ็ด ห้าและสามขวบจะไปศาลเจ้าชินโตในบริเวณท้องถิ่นของพวกเขาเพื่อรับคำอวยพร เด็กผู้หญิงอายุสามขวบและเด็กผู้ชายอายุห้าขวบจะได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีในการเข้าร่วมเทศกาลนี้ โดยเด็กผู้หญิงจะได้รับอนุญาตตั้งแต่วันนี้ (วันที่ 15พฤศจิกายน) ให้ใส่สายคาดเอวโกบิ กับชุดกิโมโนนั้นแสดงถึงความเป็นผู้หญิงแบบเต็มตัวตั้งแต่นี้ไป เทศกาลดวงดาวทานาบาตะ ก็จะจัดขึ้นในวันที่เจ็ดเดือนเจ็ดของทุกปี เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับดวงชะตา แต่เดิมจะมีการเขียนขอพรลงไปและนำไป

แขวนไว้ที่ต้นไผ่ นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับคนญี่ปุ่นอีกหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น เจ็ดดอกไม้ในฤดูใบไม้ร่วงที่สมุนไพร เจ็ดสมุนไพรฤดูใบไม้ผลิ (Geordie Japan , 2555 : website)

เมื่อเห็นถึงความเชื่อในเรื่องเลขมงคลของญี่ปุ่นแล้ว ก็จะเชื่อมโยงกับความคิดของการที่เทพเจ้าแห่งความสุขของญี่ปุ่นที่จะต้องมีเพียงเจ็ดองค์เท่านั้น และจะเห็นได้ว่าเลขเจ็ดนั้นมีความเชื่อที่ฝังลึกในคนญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก เมื่อมีการรวบรวมเทพเจ้าเพื่อที่จะมาเป็นเทพเจ้าแห่งความสุขนั้นก็จะมีการกำหยดเทพไว้เพียงแค่เจ็ดองค์เท่านั้น ไม่ได้มีจำนวนมากกว่านั้นซึ่งนั้นก็สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเลขเจ็ด และการบูชาก็ต้องบูชาทั้งเจ็ดองค์ เหตุใดจึงไม่มีการบูชาเพียงหนึ่งองค์ หรือแปดองค์ เช่นเดียวกับโป๊ยเซียนของจีน ก็ด้วยเนื่องจากความเชื่อในเรื่องของเลขมงคลอย่างเลขเจ็ดที่คนญี่ปุ่นให้ความเชื่ออย่างมาก ที่นอกจากคุณสมบัติของเหล่าเทพแล้วจำนวนของเทพแห่งความสุขทั้งหมดเจ็ดองค์ ก็จะส่งผลให้ผู้ที่เคารพบูชาสมดั่งปรารถนาและมีความสุขตามหลักแห่งความผาสุกทั้งเจ็ดประการ ซึ่งล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับเลขเจ็ดที่เป็นเลขมงคลของญี่ปุ่น

ภาพที่ 9 เทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ดบนเรือตาการะบูเนะ

ที่มา : http://www.onmarkproductions.com/html/slideshows/seven-luckies-namazu-national-diet-library.jpg

ภาพที่ 10 ปาเซียนกั้วไห่ แปดเทพข้ามสมุทร(คณะโป๊ยเซียนของจีน)

ที่มา : http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9a/Eight_Immortals_Crossing_the_Sea_-_Project_Gutenberg_eText_15250.jpg

3. สรุปและอภิปรายผล

จากความคิดความเชื่อที่มีแต่ดั้งเดิมของคนญี่ปุ่นไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของหลักของความผาสุก หรือความคิดความเชื่อในเรื่องของเลขมงคล ที่ทำให้เกิดเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด โดยจากความเชื่อเหล่านั้นโดยเฉพาะในเรื่องของหลักแห่งความผาสุกทั้งเจ็ด ก่อให้เกิดการพยายามที่จะนำเอาเทพเจ้าที่มีคุณสมบัติที่ตรงตามหลักแห่งความผาสุกมารวมกัน ให้เป็นเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด ซึ่งก่อนที่จะมาเป็นเทพเจ้าแห่งความสุข แต่ละองค์นั้นก็มีคุณสมบัติที่แตกต่างเมื่ออยู่ในจีน และอินเดีย เมื่อพอญี่ปุ่นไปนำเทพเจ้ามาก็มีการเปลี่ยนคุณสมบัติให้กับเทพเจ้าบางองค์ด้วย ไม่เพียงแต่เปลี่ยนคุณสมบัติยังเปลี่ยนไปถึงรูปแบบของเทพเจ้าแต่ละองค์ ที่มีการปรับเปลี่ยนให้มาเป็นแบบของญี่ปุ่น โดยใช้เอกลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่นใส่ลงไปในเทพเจ้าที่มีที่มาจากจีนและอินเดีย บางองค์ก็ถูกเปลี่ยนไปจนไม่คงไว้ซึ่งรูปแบบเดิม และตำนานความเป็นมาของเทพเจ้าที่มาเป็นเทพเจ้าแห่งความสุขก็ถูกปรับเปลี่ยนไปด้วย

เมื่อมีการรวมตัวกันของเจ็ดเทพ เพื่อเป็นเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด คนญี่ปุ่นก็ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางไปไหว้หรือสักการะเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด การบูชาไว้ในบ้าน การพกเครื่องรางที่เป็นตัวแทนของเหล่าเทพเจ้าแห่งความสุขทั้งเจ็ด การนำเทพแห่งความสุขทั้งเจ็ดองค์มาวาดรวมกันไว้ในเรือตาการะบูเนะ ถึงแม้ญี่ปุ่นจะมีเทพเจ้ามากมาย แต่เจ็ดเทพเจ้าแห่งความสุขก็ยังคงเป็นเทพที่มีการเคารพบูชาของคนญี่ปุ่นอยู่เสมอ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความคิดความเชื่อเรื่องเจ็ดเทพแห่งความสุขของญี่ปุ่น อาจได้รับความเชื่อจากคณะโป๊ยเซียนของจีน แต่ญี่ปุ่นไม่ได้มีคติความเชื่อเรื่องเลขแปดว่าเป็นเลขมงคลแบบจีน จึงมีการปรับเปลี่ยนให้มาเป็นคติความเชื่อของตัวเองโดยการเลือกเอาเลขเจ็ดที่เป็นเลขมงคลของญี่ปุ่นมาใช้แทน และสัญลักษณ์หนึ่งที่สะท้อนว่าเจ็ดเทพได้รับอิทธิพลมาจากโป๊ยเซียน คือการเอามารวมกันบนเรือตาการะบูเนะด้วยกัน ซึ่งโป๊ยเซียนเป็นสัญลักษณ์มงคล เช่น การนั่งเรือด้วยกันทั้งแปดองค์ ญี่ปุ่นมีการเลียนแบบโดยการนั่งเรือกันเจ็ดองค์ และมักปรากฏในช่วงเทศกาลที่มงคลเป็นพิเศษ ซึ่งมีความเป็นไปได้เพราะเป็นข้อมูลที่สันนิษฐานจากผู้วิจัยว่าเป็นไปได้ที่จะได้รับอิทธิพลจากจีน

4. การอ้างอิงและภาคผนวก

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารภาษาไทย

กิ่งดาว ไตรยสุนันท์. **สิ่งมงคลญี่ปุ่น.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม, 2553.

คอสมอส. **ตำนานเทพญี่ปุ่น.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธารบัวแก้ว, 2544.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. **บ่อเกิดลัทธิประเพณีญี่ปุ่น.** กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2545-2546.

บุญมี แท่นแก้ว. **พระพุทธศาสนาในเอเชีย(ด้านอารยธรรม).** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2548.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. **108 สัญลักษณ์จีน.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2552.

พรหมา พิทักษ์. **สรรพเทพ ผู้ครองคุณธรรมโลก.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นธรรม, 2549.

เพ็ญศรี กาญจโนมัย. **อารยธรรมญี่ปุ่น.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.

เหอเกาจง. **โป๊ยเซียนจากสามัญสู่ความเป็นเทพ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คเณศ์พร, 2541.

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาต่างประเทศ

Reiko Chiba. **The seven lucky gods of Japan.** C.E. Tuttle Co., 1965.

Robert S. Ellwood. **Japanese Religion: The E-book.** JBE Online Books. 2550. เข้าถึงจาก : http://www.jbeonlinebooks.org. เข้าถึงเมื่อ 1 มกราคม 2557.

WORLD WIDE WEB

หนอนดาวเรือง. **...เทพแห่งโชคลาภของญี่ปุ่น...แทนกระทู้ที่หายไปครับ**[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 29 ธันวาคม 2556. เข้าถึงจาก http://topicstock.pantip.com/religious/topicstock/2009/04/Y7698985/Y7698985.html

Geordie Japan. **Lucky Number 七** [online]. เข้าถึงเมื่อ 28 มกราคม 2557. เข้าถึงจาก http://geordiejapan.wordpress.com/2012/10/01/lucky-number-%E4%B8%83/

in วัฒนธรรม. **เทพเจ้าแห่งโชคลาภทั้ง 7 ของญี่ปุ่น**[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 2 มกราคม 2557. เข้าถึงจาก http://anngle.org/th/j-culture/culture/7fukujin.html

Jan-Erik Nilsson. **Chinese ang Japanese numerals** [online]. เข้าถึงเมื่อ 28 มกราคม 2557. เข้าถึง จาก http://www.gotheborg.com/marks/numbers.shtml

Mark Schumacher. **Shichifukujin Seven Lucky Gods of Japan** [online]. เข้าถึงเมื่อ 28 มกราคม 2557. เข้าถึงจาก http://www.onmarkproductions.com/html/seven.shtml

Wikipedia. **โป๊ยเซียน (เทพเจ้าจีน)** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2557. เข้าถึงจาก http://th.wikipedia.org/wiki/โป๊ยเซียน_เทพเจ้าจีน